

Seglarläger som anordnats av ideell förening har bedömts vara en turisttjänst enligt lagen om paketresor och föreningen har som arrangör funnits skyldig att ställa säkerhet enligt resegarantilagen.

Lagrum:

1 § första stycket resegarantilagen (1972:204); 2 § första stycket och 3 § lagen (1992:1672) om paketresor

Kammarkollegiet beslutade den 12 juni 2012 att den ideella föreningen Ungdomsförbundet Sveriges Flotta (ungdomsförbundet) skulle ställa säkerhet enligt resegarantilagen (1972:204). Som skäl för beslutet anfördes bl.a. att den som är arrangör av paketresor ska ställa säkerhet hos Kammarkollegiet. De seglarkurser som ungdomsförbundet marknadsförde i kombination med boende bedömdes omfattas av 2 § lagen (1992:1672) om paketresor, paketreselagen, eftersom en seglarkurs ses som en turisttjänst.

Ungdomsförbundet överklagade Kammarkollegiets beslut hos förvaltningsrätten och yrkade att beslutet om ställande av resegaranti skulle upphävas. Till stöd för sin talan anförde ungdomsförbundet bl.a. följande. Den utbildning som ungdomsförbundets medlemmar genomgår på förbundets seglarläger är inte att jämföras med turisttjänst. Med turisttjänst avses exempelvis hyrbil, teaterbiljett eller inträde till nöjesanläggning. Den utbildning ungdomsförbundet bedriver inom ramen för verksamheten ligger långt ifrån de exempel på turisttjänst som beskrivs i paketreselagen.

Kammarkollegiet avstyrkte bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. Resegarantilagen ställer inget krav på att den som bedriver en verksamhet ska göra detta med ett vinstsyfte eller i någon särskild associationsform för att verksamheten ska vara garantipliktig. Utifrån ungdomsförbundets marknadsföring och de uppgifter ungdomsförbundet lämnat bedömer Kammarkollegiet att ungdomsförbundet arrangerar paketresor bestående av tjänsterna inkvartering och turisttjänst. Utöver de exempel som anges i förarbetena till paketreselagen på vad som utgör respektive inte utgör en turisttjänst räknas enligt Kammarkollegiets praxis hyra av bil eller segelbåt som turisttjänst. En seglarkurs som en deltagare deltar i under sin lediga tid och inte som ett led i en yrkesutbildning är en turisttjänst.

Förvaltningsrätten i Stockholm (2013-03-13, ordförande Lundholm) yttrade, efter att ha redogjort för 1 § första stycket resegarantilagen och 2 § första stycket paketreselagen: Av ungdomsförbundets egen marknadsföring framgår att ungdomsförbundet driver verksamhet vid fyra olika lägerplatser varav den största kan ta emot över 500 deltagare. Ungdomsförbundet arrangerar läger på en, två eller tre veckor med övernattnings. Utöver segling och seglingsrelaterad kunskap erbjuds

bad, tävlingar, idrott, kanotpaddling, vattenskidor m.m. Ungdomsförbundet har arrangerat liknande läger under flera år. – Förvaltningsrätten konstaterar att ungdomsförbundets arrangemang består av inkvartering. Det har från Kammarkollegiets sida inte gjorts gällande att arrangemangen även består av transport. Frågan är därför om seglarkursen kan ses som en turisttjänst. Med hänsyn till att undervisningsmomenten under kursen inte är del i en yrkesutbildning utan får ses som ett nöje delar förvaltningsrätten Kammarkollegiets bedömning att detta är en turisttjänst. Den utgör en inte oväsentlig del av arrangemangen. Ungdomsförbundets läger utgör således en paketresa i lagens mening. Kammarkollegiet har därför haft fog för sitt beslut att ungdomsförbundet ska ställa säkerhet enligt resegarantilagen. Överklagandet ska avslås. – Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Ungdomsförbundet överklagade förvaltningsrättens dom och yrkade att kammarrätten skulle upphäva Kammarkollegiets beslut. Till stöd för sin talan anförde ungdomsförbundet bl.a. följande. Den utbildning som ungdomsförbundets medlemmar genomgår på deras seglarläger är inte att jämföra med turisttjänst. Paketreselagen anger inte att utbildning som inte är en del av yrkesutbildning ska anses vara turisttjänst. Det kan inte ha varit lagstiftarens intention med lagen att föreningar som bedriver verksamhet i enlighet med sina stadgar och framförallt inte då verksamheten avser fortbildning och utbildning, ska behöva ställa resegaranti. Verksamheten sker enligt självkostnadsprincipen. Den avgift som eleven erlägger avser enbart att täcka kostnaden för lägervistelsen samt ungdomsförbundets kostnader för själva arrangemanget. Seglarlägren är uppdelade i olika utbildningssteg med en tydlig utveckling från nybörjare till instruktör, för varje läger finns tydligt uppsatta utbildningsmål. Av paketreselagen och av propositionen till lagen framgår att det enbart är arrangemang som anordnas av näringsidkare i dennes yrkesmässiga verksamhet som ska omfattas. Ungdomsförbundet är en ideell icke vinstdrivande organisation som bedriver verksamhet gentemot föreningens medlemmar. Det finns inget ekonomiskt incitament. I propositionen exemplifieras turisttjänster. Den seglingsutbildning som ungdomsförbundet bedriver synes svårigen kunna jämföras med de uppräknade exemplen. Av propositionen framgår även att det ska föreligga en kundrelation mellan arrangör och resenär. Därvid utesluter man paketresor som idrottsföreningar, församlingar och skolor själva ordnar för sina medlemmar. Det är därför mycket tydligt att arrangemang som anordnas av ungdomsförbundet för föreningens medlemmar inte ska anses omfattas av resegarantilagen.

Kammarkollegiet ansåg att överklagandet skulle avslås med hänvisning till vad som tidigare anförts.

Kammarrätten i Stockholm (2013-10-30, Eng, Flank, Håkansson, referent) yttrade: För att en arrangör ska vara skyldig att ställa säkerhet enligt resegarantilagen ska vissa förutsättningar vara uppfyllda. Enligt 1 och 2 §§ paketreselagen ska det för det första vara fråga om ett kundförhållande mellan arrangören och den som köper resan och för det

andra innehålla transport och inkvartering eller någon av dessa tjänster i kombination med någon turisttjänst som utgör en inte oväsentlig del av arrangemanget. – *Arrangör* – Den första frågan kammarrätten har att pröva är om det finns en kundrelation mellan ungdomsförbundet och de som köper plats på seglarläger. – Endast den som "säljer eller marknadsför" paketresor är en arrangör i lagens mening. Det betyder att det ska finnas en "kundrelation" mellan arrangören och resenären. Härigenom utesluts paketresor som t.ex. idrottsföreningar, församlingar och skolor själva ordnar för sina medlemmar resp. elever. Den som därvid står för arrangemangen kan inte anses vara arrangör i lagens mening (prop. 1992/93:95 s. 67). – Ungdomsförbundet har anfört att medlemskap i föreningen är obligatoriskt för den som reser på seglarlägret och att lägret arrangeras till självkostnadspris av en ideell förening. – Kammarrätten konstaterar att lagen inte ställer något krav på att den som bedriver verksamheten ska göra detta med ett vinstsyfte eller i en särskild associationsform. Det är ostridigt att den som köper plats på seglarlägret måste bli medlem i föreningen. Det framgår emellertid att ungdomsförbundet inte riktar sitt läger primärt till sina befintliga medlemmar. Av marknadsföringen på ungdomsförbundets hemsida framgår att det rör sig om en stor förening (med stor lägerkapacitet) och att vem som helst kan köpa resorna. Med beaktande av detta finner kammarrätten att det är fråga om en kundrelation mellan ungdomsförbundet och köparen av resan. Ungdomsförbundet är därmed att betrakta som en arrangör i paketreselagens mening. – *Turisttjänst* – Nästa fråga kammarrätten har att pröva är om inkvarteringen är kombinerad med någon slags turisttjänst, som utgör en inte oväsentlig del av arrangemanget och som vidare inte är direkt knuten till inkvarteringen. – Sådana "turisttjänster" som enligt lagen gör arrangemanget till en paketresa kan vara exempelvis ett teater-, film- eller museibesök, en naturutflykt med färdledare, hyra av en cykel, tillträde till en skidliftnläggning eller inträde till en idrottstävling. Tjänster som inte gör arrangemanget till en paketresa är exempelvis servering på ett flygplan och normal service på hotell. Dessa får anses vara direkt knutna till transporten (här flygresan) resp. inkvarteringen (här hotellvistelsen). Av det sagda följer – som också sagts här ovan – att paketresor inte alltid innefattar resor. Ett teaterbesök med tillhörande hotellvistelse kan sålunda vara en paketresa i lagens mening. Detsamma gäller en guidad fjällvandring med övernattnig i stugor, även om var och en själv tagit sig till utgångspunkten för vandringen (prop. 1992/93:95 s. 64). – Kammarkollegiet har motiverat sitt beslut med att utbildningar som inte är ett led i en yrkesutbildning är att anse som turisttjänst. Ungdomsförbundet har å sin sida anfört att seglarlägret är en utbildning som faller utanför det som åsyftas med begreppet turisttjänst. – Av marknadsföringen på ungdomsförbundets hemsida framgår att utöver segling ingår andra aktiviteter i seglarlägret som brännbollsspel, tipspromenader och korvgrillning m.m. Kammarrätten finner att ett seglarläger är att jämställa med de i förarbetena uppräknade exemplen, naturutflykt med färdledare och guidad fjällvandring med övernattnig. Att arrangemanget innehåller ett visst utbildningsinslag utesluter inte att det kan anses vara en turisttjänst. Mot bakgrund av det anförda finner kammarrätten att ungdomsförbundets seglarläger omfattas av begreppet

turisttjänst i 2 § paketreselagen. – Vid sådant förhållande har Kammarkollegiet haft grund för sitt beslut att ungdomsförbundet ska ställa säkerhet enligt resegarantilagen. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.

Ungdomsförbundet överklagade kammarrättens dom och yrkade att underinstansernas avgöranden skulle upphävas och anförde bl.a. följande. Utbildningen på seglarlägren är väl genomtänkt och sker i flera steg, allt från rena nybörjarkurser till instruktörskurser som sedan kan leda till anställning som instruktör hos ungdomsförbundet eller andra arrangörer av seglarläger. På sikt kan utbildningen också ligga till grund för yrkesarbete till sjöss. Ungdomsförbundet vänder sig till alla som vill bli medlemmar och delta i dess seglarläger. Cirka 75 procent av deltagarna är medlemmar sedan minst ett år tillbaka. Ungdomsförbundet bör därför jämföras med idrottsföreningar som själva ordnar läger för sina medlemmar och inte betraktas som arrangör i paketreselagens mening.

Kammarkollegiet bestred bifall till överklagandet och anförde bl.a. följande. För att en turisttjänst ska föreligga i paketreselagens mening måste den utgöra en inte oväsentlig del av arrangemanget. Till turisttjänst bör räknas bl.a. kortare språkkurser eller hyra av t.ex. bil eller segelbåt. Dessa turisttjänster utgör paketresor när de kombineras med inkvartering eller transport. Även en seglarkurs som någon deltar i under sin lediga tid, och inte som ett led i en yrkesutbildning, är en turisttjänst. Ungdomsförbundet är Sveriges största arrangör av seglarläger. Det tar emot flera hundra elever varje sommar och vem som helst kan köpa resorna. Det finns således en kundrelation mellan föreningen och deltagarna. Föreningen är därför en arrangör i paketreselagens mening.

Högsta förvaltningsdomstolen (2015-02-06, Jermsten, Knutsson, Nymansson, Bull, Classon) yttrade:

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

Frågan i målet är om de seglarläger som ungdomsförbundet anordnar ska anses utgöra turisttjänster enligt paketreselagen och, om så är fallet, ungdomsförbundet ska anses vara arrangör enligt samma lag.

Rättslig reglering m.m.

Enligt 1 § första stycket resegarantilagen ska den som är arrangör eller återförsäljare av paketresor enligt paketreselagen, innan han marknadsför en paketresa eller transport som sker tillsammans med en paketresa, ställa säkerhet hos Kammarkollegiet.

Enligt 2 § första stycket paketreselagen avses med paketresa ett arrangemang som har utformats innan avtal träffas och som

1. består av transport och inkvartering eller någon av dessa tjänster i kombination med någon turisttjänst som utgör en inte oväsentlig del av arrangemanget och som inte är direkt knuten till transport eller inkvartering,
2. varar mer än 24 timmar eller inbegriper övernattning samt
3. säljs eller marknadsförs för ett gemensamt pris eller för skilda priser som är knutna till varandra.

Av 3 § paketreselagen framgår att med arrangör avses den som annat än tillfälligtvis organiserar paketresor och säljer eller marknadsför dem direkt eller genom en återförsäljare.

Genom paketreselagen och vissa ändringar i resegarantilagen genomfördes rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang (paketresedirektivet). Direktivet är ett s.k. minimiharmoniseringsdirektiv. För att skydda resenärer får medlemsstaterna enligt artikel 8 i direktivet anta eller upprätthålla strängare bestämmelser.

Enligt EU-domstolens dom i mål C-237/97, AFS Intercultural Programs Finland, är paketresedirektivet inte tillämpligt på resor som består av utbytesverksamhet för skolelever. EU-domstolen konstaterade bl.a. att en paketresearrangör's val av skola inte i sig kan anses som en turisttjänst i den mening som avses i direktivet. Denna tjänst, som erbjuds de elever som deltar i internationellt utbyte av skolelever, har nämligen som särskilt mål att utbilda deltagarna (p. 30).

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

Begreppet turisttjänst definieras varken i paketresedirektivet eller i paketreselagen. I förarbetena till lagen anges teater-, film- eller museibesök, en naturutflykt med färdledare, hyra av en cykel, tillträde till en skidliftnäring eller inträde till en idrottstävling som exempel på turisttjänster (prop. 1992/93:95 s. 64).

Ungdomsförbundet gör gällande att seglarlägren innefattar utbildning och därför inte ska bedömas som turisttjänster.

Ett syfte med paketresedirektivet och de i målet tillämpliga lagrummen är att ge resenärerna ett visst grundskydd. En restriktiv bedömning är därför påkallad vid prövningen av om ett visst arrangemang ska undantas från lagens tillämpningsområde.

Av nämnda dom från EU-domstolen framgår att en tjänst som har som särskilt mål att utbilda deltagarna inte kan anses vara en turisttjänst. Avgörandet avsåg skolutbildning för gymnasister utomlands under minst en termin med boende hos en värdfamilj. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening kan det inte anses följa av denna dom att alla aktiviteter med inslag av undervisning kvalificerar sig som sådan utbildning som leder till att aktiviteterna faller utanför begreppet turisttjänst. Exempelvis bör en aktivitet med undervisningsinslag som

någon deltar i under ferier eller annars på sin fritid för att allmänt sett förkovra sig inom ett visst område anses vara en turisttjänst. De i målet aktuella seglarlägren är av det slaget och eftersom även inkvartering ingår utgör arrangemangen paketresor enligt 2 § första stycket paketreselagen.

Vad gäller den återstående frågan om ungdomsförbundet är arrangör enligt paketreselagen, är detta fallet om ungdomsförbundet enligt 3 § annat än tillfälligtvis organiserar paketresor och säljer eller marknadsför dem. Av förarbetena framgår att avsikten är att begreppet arrangör ska överensstämma med paketresedirektivets definition av begreppet (prop. 1992/93:95 s. 25). Vidare framhålls att den i lagen intagna definitionen innefattar krav på att det ska finnas en kundrelation mellan arrangören och resenären och att de paketresor som t.ex. idrottsföreningar själva ordnar för sina medlemmar härigenom inte omfattas av definitionen (a. prop. s. 67).

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening ska bestämmelsen i 3 § paketreselagen tolkas mot bakgrund av artikel 2.2 i paketresedirektivet. Enligt artikeln är det tillräckligt att en person inte enbart i enstaka fall anordnar resepaket och direkt eller genom en återförsäljare säljer eller bjuder ut dem till försäljning för att denne ska anses vara arrangör.

Sedan flera år tillbaka anordnar, marknadsför och säljer ungdomsförbundet paketresor i form av seglarläger till hundratals personer. Mot denna bakgrund gör Högsta förvaltningsdomstolen bedömningen att ungdomsförbundet är arrangör enligt paketreselagen. Det förhållandet att medlemskap krävs för att få delta i seglarlägren påverkar inte denna bedömning.

Mot bakgrund av det anförda ska överklagandet avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

Mål nr 7822-13, föredragande Anne-Therése Byström